DERS ÖZETİ · COĞRAFYANIN DOĞASI

Coğrafya Biliminin Konusu ve Bölümleri

Coğrafya, doğal ve beşerî unsurları ve **aralarındaki etkileşimi** inceler. Bu özet; tanımları, bölümleri, alt dalları ve yararlandığı bilimleri bir arada verir.

1 Temel Tanımlar

- Coğrafya: doğal-beşerî unsurları ve etkileşimi inceler
- Doğal ortam: yer şekli, iklim, sular, toprak, canlılar
- Beşerî ortam: yerleşme, tarım, sanayi, ulaşım
- Coğrafi ortam: doğal + beşerî ortamın bütünü

2 Küreler

- Taş küre: yer kabuğu
- Hava küre: atmosfer
- Su küre: deniz, göl, akarsu
- Buz küre: buzullar
- Canlı küre: bitki ve hayvanlar

3 Coğrafyanın Bölümleri

- Fiziki coğrafya: yer şekli, iklim, sular, canlılar
- Beşerî ve ekonomik coğrafya: nüfus, yerleşme, ekonomi
- Bölgesel coğrafya: bir alanı bütün olarak inceler

4 Yararlanılan Bilimler

- Jeoloji: yer kabuğu ve kayaçlar
- Meteoroloji: anlık hava olayları
- Astronomi: Dünya'nın şekli ve hareketleri
- Demografi: nüfusun sayısal yapısı
- Kartografya: harita çizim ve okuma

5 Sık Karıştırılanlar

- Klimatoloji ≠ Meteoroloji (iklim / anlık hava)
- Jeomorfoloji ≠ Jeoloji (yer şekli / yer kabuğu)
- Biyocoğrafya ≠ Biyoloji (dağılış / yapı)
- Nüfus coğrafyası ≠ Demografi (dağılış / sayı)

Fiziki Coğrafyanın Alt Dalları

Alt Dal	Neyi İnceler?	Türkiye'den Örnek
Jeomorfoloji	Yer şekillerini ve oluşumunu	Peri bacaları, vadiler
Klimatoloji	İklimleri ve iklim elemanlarını	Karadeniz'in yağışlı iklimi
Hidrografya	Akarsu, göl ve denizleri	Tuz Gölü, Fırat Nehri
Biyocoğrafya	Bitki ve hayvan dağılışını	Toroslar'daki orman örtüsü

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEKLER

Coğrafya Biliminin Konusu ve Bölümleri: adım adım 5 örnek

ÖRNEK 1 DAL BELİRLEME

Nüfusun kıyılarda ve büyük şehirlerde yoğunlaşma nedenleri inceleniyor. Hangi dalın konusudur?

1. Soru, nüfusun dağılışını ve nedenini sorar.
2. Sayısal yapı değil, mekândaki dağılış sorulmuş.
3. Bu nedenle demografi değil nüfus coğrafyası seçilir.

Cevap: Nüfus coğrafyası (beşerî coğrafya)

ÖRNEK 2 DOĞAL/BEŞERÎ AYIRMA

Akarsu, köprü, orman, tarla unsurlarından hangileri doğal, hangileri beşerîdir?

1. Akarsu ve orman insan etkisi olmadan oluşur.
2. Köprü ve tarla insan eliyle yapılır.
3. Doğal ve beşerî unsurlar bu ölçüte göre ayrılır.

Cevap: Akarsu-orman doğal; köprü-tarla beşerî

ÖRNEK 3 ÇOK DALLI OLAY

Bir akarsu üzerine baraj yapılmasında hangi dallar birlikte çalışır?

1. Akarsu için hidrografya devreye girer.
2. Vadi için jeomorfoloji, enerji için ekonomik coğrafya girer.
3. Su altında kalan yerleşim için nüfus coğrafyası girer.

Cevap: Hidrografya, jeomorfoloji, ekonomik ve nüfus coğrafyası

ÖRNEK 4 YARDIMCI BİLİM

Deprem sonrası fay hatlarının incelenmesi hangi bilimle ilişkilidir?

1. Fay hattı yer kabuğunun yapısıyla ilgilidir.
2. Yer kabuğu yapısını jeoloji inceler.
3. Coğrafya bu bilgiden yararlanır.

Cevap: Jeoloji

ÖRNEK 5 BÖLGESEL COĞRAFYA

Bir ilçenin yer şekli, iklimi, nüfusu ve ekonomisi birlikte anlatılıyor. Hangi bölümün konusudur?

1. Belirli bir alan ele alınıyor.
2. Alanın tüm özellikleri birlikte inceleniyor.
3. Bu, bölgesel coğrafyanın tanımına uyar.

Cevap: Bölgesel coğrafya

TAHTA

9. Sınıf · Coğrafya

MİNİ TEST

Coğrafya Biliminin Konusu ve Bölümleri: 10 soruda kendini dene

Ad Soyad: Tarih: Doğru / Yanlış:

1. **Coğrafya biliminin temel konusu nedir?**

A) Doğal ve beşerî etkileşim **B)** Sadece yer şekilleri
C) Sadece nüfus sayıları **D)** Sadece iklim verileri

2. **Hangisi doğal ortamı oluşturan kürelerden biri değildir?**

A) Hava küre **B)** Ticaret küre
C) Su küre **D)** Canlı küre

3. **Bir fabrika binası hangi ortamın parçasıdır?**

A) Doğal ortam **B)** Buz küre
C) Beşerî ortam **D)** Hava küre

4. **Rize çevresinde çay tarımının yaygın olması hangi dalın konusudur?**

A) Jeoloji **B)** Astronomi
C) Demografi **D)** Ekonomik coğrafya

5. **Tuz Gölü'nün suyunun tuzlu olması hangi dalın konusudur?**

A) Hidrografya **B)** Nüfus coğrafyası
C) Yerleşme coğrafyası **D)** Kartografya

6. **Kırsaldan büyük şehirlere göç edilmesi hangi dalın konusudur?**

A) Klimatoloji **B)** Nüfus coğrafyası
C) Jeomorfoloji **D)** Hidrografya

7. **Anlık hava olaylarını inceleyen bilim coğrafyanın neyidir?**

A) Alt dalıdır **B)** Bölümüdür
C) Yardımcı bilimidir **D)** Konusudur

8. **Bir ilçenin yer şekli, iklimi ve nüfusunun birlikte incelenmesi hangi bölümün konusudur?**

A) Fiziki coğrafya **B)** Ekonomik coğrafya
C) Klimatoloji **D)** Bölgesel coğrafya

9. **İnsan ormanları keserek tarım alanı açtığında ne olur?**

A) İnsan toprağı değiştirir **B)** Doğa insanı hiç etkilemez
C) Hiçbir etki olmaz **D)** Sadece hava küre değişir

10. **Hangisi coğrafyaya yardımcı bilimlerden biridir?**

A) Jeomorfoloji **B)** Astronomi
C) Hidrografya **D)** Biyocoğrafya

Cevap anahtarı

1. A · Coğrafya, doğal ve beşerî unsurları birlikte inceler.

2. B · Ticaret bir insan faaliyetidir; doğal ortamda 'ticaret küre' yoktur.

3. C · Fabrika insan eliyle yapıldığı için beşerî ortamın parçasıdır.

4. D · Tarım faaliyeti ekonomik coğrafyanın konusudur.

5. A · Göl ve sularla ilgili konular hidrografyanın alanındadır.

6. B · Göç, nüfusun mekândaki dağılışını değiştirdiği için nüfus coğrafyasının konusudur.

7. C · Meteoroloji, coğrafyanın yararlandığı ayrı bir bilimdir, alt dalı değildir.

8. D · Bir alanın tüm özellikleriyle bütün incelenmesi bölgesel coğrafyadır.

9. A · İnsan-doğa etkileşimi karşılıklıdır; insan da doğayı değiştirir.

10. B · Astronomi coğrafyanın yararlandığı ayrı bir bilimdir, diğerleri coğrafyanın alt dallarıdır.

Konunun tam anlatımı ve daha fazla soru:
tahtaapp.com/blog/dersler/9-sinif-cografya-cografya-biliminin-konusu-ve-bolumleri-konu-anlatimi